

Türkçe Yaz Türkçe Konuş

– A.Çağrı Elgün · 21 Nisan 2009

TÜRKÇE YAZ TÜRKÇE KONUŞ Abdullah Çağrı ELGÜN

Bazı bilim adamlarının söylediği: "Benim kullandığım dili kimse anlamamalı", "Ben aydın olarak farklı olduğumu kullandığım dil ile de göstermeliyim", "Benim bildiğimi diğerleri de bilirse mahcup olurum" gibi benzeri hazmedilmemiş bilgi kompleksi aşılması olacaktır.

Onların kullandığı ve bizzat kendilerinin uydurduğu kelimelerle dilimizi ne hale getirdiklerini, nasıl bir çıkmaza soktuklarını da göreceklerdir. Bu kitapta uyduruk kelimeleri kullanmamayı yeğledik.

Dilin geliştirilme mantığına aykırı, uyduruk ve bazan da "Eski Türkçeyi Diriltme" girişimine dayalı hafıza kıtlığı, eğer bir saflık değil ise "asırların, bazan çağların emeği ile, böylesine güzel ses ve mânâ kazanmış kelimelerin neden, şu veya bu hoyratlıklar içinde, anlayanlar için ziyan edilmesi lazım geldiğinin en büyük delilidir...

Arbede- kargaşa

Transformasyon Dönüşüm-değişim-kabuletleme-

Portföy Cüzdan - para cüzdanı – para çantası

Çekap Tam bakım- baştan aşağı- bütün –

Süper-hiper- gros market Mağaza

Mikro Küçük-

Mega Büyük – kocaman – dev –devasa – muazzam

Medyailetişim araçları –İletişim vasıtaları-

Karizma Lütuf – İhsan – büyüleyici özellik

Viyadük Yol – köprüyol

Demo Tanıtım

İlan tahtası Billboard

Skorbdord Sayı tabelası

Spiker Sunucu

Brifing Bilgi alışı –

Deklarasyon Bildiri-bildirge

Hobby Merak, uğraş, ilgi alanı

Showmen Gösteri adamı-

Diskjokey Radyo sunucusu

Fistlady Hanım Ağa

Shop Marked Dükkan Bakkal

Poşet Torba

Final Son, sonuç

Galeria Bedesten-
Center Sergi yeri
Room, show room-Oda, Göteri odası, gösteri yeri
Damping Ucuzluk
Body guard Koruma, muhafız-
Duayen Sanat ve meslek pîri-
Prestij İtibar,saygınlık
Platform Seki, alan Center Merkez
Bezistân,Bedesten kapalı çarşı
Nostalji Hasret, özlem
Plaza İşhanı
Mersi Sağol,Teşekkür
Flaş haber Çarpıcıhaber
Flora Bahçe çiçekleri Mega Kent Büyük şehir
Garanti Teminat
Star Yıldız
Oley oley Yaşa varol
Ekonomi İktisat
Politika Siyaset
Fast food Yolüstü Lokantası
Menü Çeşitler İçindekiler
Adisyon Hesap
Dubleks İki katlı ev
Tribleks Üç katlı komşu evi
Villa Köşk
Antre Eşik
Sempatik Sevimli
Antipatik Sevimsiz
Spekületör Vurguncu
Mafya Eşkiya
Kuzen-Kardeş çocukları-
Spansörü-Koltuk çıkma
Örüntü-karışıklık
Süreç-Süre
Ölçüt-Ölçü
Yaşam-Hayat(Ömür)
Problem-puroblem
Plan-Pilan
Psikoloji-Pisikoloji

Pratik-Pıratik
Belirtke-Belirtme (Gösterme)
Saptanmış-Belirlenmiş
Örnekleme-Örneği(Örnek)
Salt-Sadece
Gerekler-İhtiyaçlar
Kapsamak-İçine Almak
İçermek-İçine Almak
Koşul-Şart
Öncül-İlk, İlkönce Gelen
İlkin-Önce
Benzeşik-Benzer
Tahmin-Yordama
Hatalı-Özürlü
Uyarınca-Gereğince
Öncüller-İlkler,İlkönce Gelenler
İstemi-İsteği
Özgül-Kendine Has(Bir Türle İlgili)
Olasılık-İhtimal
Olgu-Dayanak (Sonuç,Vakıa)
Olgusal-Sebebe Bağlı(Sonuca Bağlı)
Görelî-Nisbî(Nisbeten, Yeteri kadar)
Neden-Sebeup
Ötörü-Dolayı
Ulus-Millet
Us-Akıl
Sayıltı-Rakam
Özgü-Hasa
Seçimlik-Seçmeli
Essey-Yazılı Yoklama
Karşın-Rağmen
Tümel-Bütün
Evren-Bütün(Tamamı)
Kubaşık-Birlikte
İsterlerİhtiyaçları
(Çözümleri)
Başat-Daha Baskın
Binişmek-Üstüste(Üstüstü Gelme)
Boyut-Uzunluk

Tasarı-pilan
Öykünme-İmrenme(taklit, benzeme isteği)
Delgeç-Matkap
İşgörüsü-Görevi
Düzen-Seviye
Bilişsel-İlmî(Bilgiye dayalı)
Kombinezon-Düzenleme
Görelî-Görünen
Birey-Kişi(Fert,Şahıs)
Kuram-Metot (Yöntem, Teori, Prensip, İlke)
Feed Back-Özet(Kısa Sonuç, Dönüt, Transfer, Geri Verim, Geri Bildirim)
Gösterme-Gösterim, (Sunum, Sunu)
Süreç-Süre(Vakit, Zaman)
Yaşam- Hayat (Ömür, Yaşantı)
Stand-by_ Hemen kullanılabilir
Stajyer- acemi, yeni öğrenen
Spazm-Kasların iradesiz kalması
Statiko- Olması gereken durum
Tekzip- Yalanlama
Paradoks- Gerçek dışı
Peder bey- Baba
Mamişgo- Anne

Mesire yeri, kır gezintisi –Picnic ve benzeri gibi böyle beldelerin girişinde bile "welcome", çıkışında da "goodby" lokantalar ve alışveriş dükkanlarının bazılarında görülen home-good gibi kelimelerin kullanıldığını üzülen ve mahcubiyetle görmekteyiz.

Dilin bu şekildeki kullanılışı kavramlardaki kargaşayı da açığa gidererek, bu kişilerin oluşturduğu kavram kargaşasını önleyecek, halk ile aydın arasında iletişim kolaylığını sağlayacaktır.

Bir ilim adamının sözlerinden Örnek: (Bu (tümceler?!). ne diyor? ...Sürecin dayattığı çağsal ödevleri kocaman bir öngörüyle yatsıdı. ...Haz ilkesine bağlı yeti ve davranışlar ise kaygısız bir gereksinimdir. ... Erek bireylerin ekinli olması koşulu ise ulus olarak özveride bulunup, köksel esintilerden yararlanarak, belirli veri ve doğurganlıklar elde edilebilir.)

Bu ölçsüzlük, her söze yeni bir kelime bulma ve eskiyi diriltme girişimi, eğer bir ahmaklık değilse, milletimizin millî savunmasına, millî güvenliğine yönelmiş sinsi bir saldırı, milletin hafızasına indirilmiş acımasız bir balyoz; millete ve vatana ihanetin ta kendisidir.

Millet olmanın ilk şartı, fertlerin ortak bir millî dile sahip olmalarıdır. Millî kültür, millî felsefe, millî tarih, millî corafya, millî edebiyat o dilin kelimelerinde âbideleşerek ebedîleşir. Onun için bir millet, dili varsa vardır. Millî değerlere millî kültüre has unsurlar dilde yer bulur. Millî kültürün gelecek nesillere

aktarılması dil ile mümkündür. Tarihin, dilini dolayısı ile millî kültürünü kaybetmiş milletlerin mezarlığı olduğunu hatırlayarak, çocuklarımıza millî dilimizi, millî tarihimizi, millî coğrafyamızı öğretmek boynumuzun borcudur.

Aynı dili konuşmak, aynı imlâ noktalamayı kullanmak, imladâ birlik bir millî şuur, bir var oluş, yok oluş, hatta millî güvenlik meselesidir. Her şeyini kaybetmiş; ama dilini kaybetmemiş milletlerin kaybettiklerini tekrar elde ettiklerinin misâlleri çoktur. Dilini kaybetmiş bir milletin varlığından ise bugün ancak tarihler söz ediyor...

Dilimizde bugün kullanılan bir kelime için birden çok söz, belki bu dilin zenginliğini göstermek açısından da önemlidir; fakat bu kadarı zihinleri bulundurmak, anlaşmayı zorlaştırmak ve hafızayı bulundurmaktır. Bunun için aşırı sadeleşmede olduğu gibi, aşırı eskide de ısrar etmeyelim. Halk bizim için en önemli bir kaynak ve en güzel bir ölçüdür.

Halkımız "Plan, Spor, Stat" sözlerini "Pa-lan, Pe-lan, Pı-lan, Po-lan Pö-lan., Pu-lan, Pü-lan; Sa-por, Se-por So-por...; Sa-tat, Se-tat, So-tat..." diye değil "Pi-lan, Si-por, Sı-tat, pılan, sipor, sıtat" gibi diğer benzer kelimeleri de aynı şekilde söyleyip okumaktadır. Bizim de önerimiz okunduğu ve söylendiği gibi yazılmasıdır.

"Ünlü ünsüz, sesli sessiz; tonlu tonsuz; vokal konsonant, ötümlü ötümsüz, güdümlü güdümsüz, çıkraklı çıkraksız, ... gibi" aynı anlama gelen kelimeler gibi, "Duyuşsal, bilişsel, davranışsal, kavramsal ...vb" uyduruk kelimelerden, aynı anlama gelen herkesçe malum, bilinen kelimeyi kullanmayı tercih etmeliyiz. Doğu dillerinden alınan kelimelerde olduğu gibi dilimize yerleştiğini kabul ettiğimiz ve artık Türkçe olarak düşündüğümüz bu kelimeleri yazarken de Türkçenin kurallarına uygun ve halkın ağızında yaşadığı ve kullandığı gibi yazmayı yeğledik, şöyleki:

Doğu Dillerinden Alınan Batı Dillerinden Alınan

Ellah Allah Prova Purova

Nana Nane Plan Pilan

Gül Gül Spor Sipor

Manâra Minâre Proğram Puroğram

Çeher-şenbih Çarşanba Tren Tiren

Lahme baci Lahmacun Psikoloji Pisikoloji

Azm-i terkova Köprücük kemiği Treleybüs Tireleybüs

Azm-i harkafa Kalça kemiği Prensip Pirensip

Sahlap Sâlep Stad Sıtat

Sahîh Sâhî Gramofon Gıramofon

Doğu ve Batı dillerinden dilimize giren bu kelimeleri, halkımız, nasıl ki aslında olduğu gibi değil; kendi diline Türkçeye uydurarak, benimseyip kullanmışsa, ilim adamları da aynı şekilde kullanmalı ve yazmalıdır. Böylesinin en doğru olduğu kanaatini taşıdığımız için böyle yazdık.

Aklın yolu birdir. Doğrusu da budur. Bütün herkese de tavsiyemiz bu ve benzeri kelimeleri böyle, halkımızın söylediği gibi kolay ve külfetsiz, iki ünsüz harf arasına bir ünlü harf getirilerek okuduğumuz ve konuştuğumuz lisan ile yazmalarıdır.

Kaynaklar: Abdullah Çağrı ELGÜN Türk Dili 1999 Kayseri Geçit Yayınları
Abdullah Çağrı ELGÜN Türk Dili 2001 Kayseri LainYayınları